

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ХІМІЇ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ

Часова Е.В., Демчишина О.В.
Криворізький національний університет

В статті розглянуто основні проблеми навчання слухачів-іноземців на підготовчому відділенні вищого навчального закладу. З'ясовано деякі чинники, що впливають на успішність навчання. Розглянуто методи викладання дисципліни «Хімія» на підготовчому відділенні для іноземних слухачів. Запропоновано використання гібридного підходу в освітньому процесі. Встановлена роль викладача в цьому процесі.

Ключові слова: підготовче відділення, слухачі, іноземці, навчальний процес, хімія.

Постановка проблеми. Незважаючи на складну ситуацію в країні останнім часом, Україна як і раніше залишається привабливою для отримання вищої освіти громадянами інших країн.

Мотивації для приїзду іноземців різні:

- 1) менші матеріальні витрати ніж у країнах Європи;
- 2) задовільна якість загальноосвітніх послуг в Україні;
- 3) позитивні відгуки друзів та близьких, які отримували вищу освіту в Україні раніше;
- 4) близькість систем освіти, яка склалась ще з часів СРСР (наприклад, В'єтнам, Китай);
- 5) політична ситуація в країнах, звідки приїхали слухачі.

Мета статті – проаналізувати основні аспекти навчання іноземців в іншомовних вищих навчальних закладах. Вказати проблеми, з якими стикаються іноземні студенти, опинившись в іншій країні та шляхи їх вирішення. З'ясувати чинники, що впливають на успішність навчального процесу. Показати важливість адаптованого ефективного навчально-методичного забезпечення, спрямованого на добре засвоєння азів хімії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми специфіки навчання іноземних студентів на підготовчому відділенні вищих навчальних

закладів за останні роки присвячено багато робіт: праці вчених В. Большакової, Л. Борзової, Є. Борисової, О. Гаршина, О. Капустіна, К. Ізотової, А. Каліновського, Г. Китайгородської, В. Костомарова, Г. Кутузової, О. Мітрофанової та ін. Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що викладання природничих наук, формування знань, адаптація студентів-іноземців підготовчого факультету до навчання залишається актуальною [1–4].

Виклад основного матеріалу дослідження. Іноземні слухачі стикаються з певними труднощами, опинившись у далечині від дому. Для багатьох це стрес. З перших днів іноземні слухачі опиняються в незвичному для них соціо-культурному та мовному середовищі. За допомогою викладачів вони повинні адаптуватися за малий час.

Мовний бар'єр – ще одна з проблем для іноземних слухачів. Методики викладання української та російської мов, якими володіють викладачі українських Вищів дозволяють у найкоротші строки подолати і цю проблему, навіть, якщо іноземні громадяни приїждять з нульовою мовною підготовкою.

Мовні труднощі і, взагалі, процес навчання потребує багатогодинної *самостійної роботи* кожного студента. Відсутність навичок самостійної роботи – це ще одна проблема. Але ця про-

блема не тільки іноземних студентів, а і українських студентів теж.

Мета викладання дисципліни «Хімія» на підготовчому відділенні для іноземних слухачів – це підготувати їх до навчання хімії в Вищих України. Робота з іноземними слухачами має свої особливості, і доволі сильно відрізняється від роботи з українськими студентами.

Перш за все, це *різна шкільна підготовка*. Не можна казати, що вона завжди погана, але вона *різна*. Слухачі в групах можуть бути різного віку, а тому буває так, що вони закінчили не тільки школи, коледжі, ліцеї, але і самі вже є викладачами. Це не обов'язково викладання хімії, а, наприклад, якоїсь технічної дисципліни. Необхідно враховувати *країну*, з якої приїхали іноземні слухачі, їх *ментальність віросповідання*. В цих питаннях викладач повинен проявляти особливу повагу, делікатність. Іноді, в групі можуть виникнути конфлікти з цього приводу, якщо групи з різних країн, з різним віросповіданням.

Поважне ставлення до слухачів, його країни – це одна з складових доброго контакту між викладачем і слухачем. Без такого особистісного контакту засвоєння знань з предмету стає більш важким. Різна підготовка з предмету, різний рівень засвоєння української або російської мови призводить до того, що процес навчання в заданому темпі може бути затягнутим. Іноді на вивчення теми витрачається в 1,5–2 рази більше часу, чим заплановано робочою програмою та учбовим планом.

Рівень знань української або російської мови визначає рівень успішності в отриманні якісної освіти іноземними слухачами. Тому викладачі-предметники працюють у тісному контакті з викладачами мови [5]. Хімія має свою специфічну термінологію та символи, які дозволяють розуміти один одного вченим, студентам, викладачам різних країн. Зовсім незайвим буде контакт між викладачами не тільки мови та хімії, а і між різними предметами, наприклад: «хімія»–«фізика», «хімія»–«біологія», для того, щоб скорегувати визначення понять, формулювання законів, символів [6].

Під час занять з хімії важливо показувати також міжпредметні зв'язки. Наприклад, в темі «Хімічні реакції. Типи хімічних реакцій» можна вказати на різницю хімічних та фізичних явищ. Опис біологічної ролі таких елементів, як: калій, натрій, кальцій, водень, карбон в житті живих організмів, виконує однозначно функцію реалізації міжпредметних зв'язків (в даному випадку між хімією і біологією, котра також вивчається іноземними слухачами).

Задача викладачів з хімії підготовчого відділення полягає в тому, щоб навчити іноземних слухачів вільно володіти хімічною термінологією, розуміти викладання матеріалу, як у письмовій так і в усній формі; вміти формулювати питання і давати відповіді.

Після завершення підготовчого відділення іноземний слухач повинен почати навчання на I курсі в групах з українськими студентами, де викладач орієнтується на весь потік, а не на одного-двох іноземних студентів.

Тому, викладачі з хімії нашого ВНЗ звертають особливу увагу на розвиток у слухачів підготовчого відділення мовної діяльності. Слухач повинен

добре читати, розуміти, переказувати тексти з хімії, відповідати на питання. Теоретичного фундаментального матеріалу викладається мінімум, але так, щоб у подальшому, ставши студентом українського ВНЗ, слухач міг би успішно навчатися.

Одна з важливих і необхідних складових процесу навчання є учбово-методичний комплект, який може включати різні компоненти. Ми включили в нього учбовий посібник, словник хімічної термінології, робочі зошити, методичні розробки до самостійної роботи. Учбовий посібник складено таким чином, що спочатку кожної теми наводяться ключові слова та словосполучення, речові конструкції. У кінці кожної теми приводяться питання до самоконтролю і домашнє завдання. До кожної теми додається словник на 5 мовах (української, російської, французької, англійської, арабської).

Учбовий посібник складено за безпосередньої участі викладачів мови. Окремо слухачам видається словник хімічних термінів українсько-англійський або російсько-англійський, який включає більш обширну термінологію.

Робочі зошити складені для практичних та лабораторних робіт. Тому, що хімія – це наука теоретико-експериментальна, і слухач повинен мати уявлення про властивості речовин, хімічні реакції.

Тому, важливо, щоб слухач мав можливість зробити досліди власноруч і зробити висновки. Робочий зошит дозволяє прискорити, як теоретичну так і лабораторну роботу, тому, що завдання, або лабораторні досліди, вже записані. Слухачеві залишається лише заповнити залишені пусті рядки рівняннями реакцій та спостереженнями. Кількість аудиторних годин значно скоротилась, тому деякі теми винесені за межі аудиторних на самостійну роботу. Досвід показує, що більш результативно все ж є самостійна робота під керівництвом викладача.

Тому, наші викладачі теми які відносяться до самостійної роботи, видають слухачам в електронному вигляді. Потім, перевіривши, можна вказати на помилки як в online режимі, так і під час особистої зустрічі.

Контроль знань – важлива складова процесу навчання. Необхідно постійно, на кожному занятті оцінювати роботу студента, при цьому враховувати всі складові: відвідування і активність під час занять, якість виконання самостійної роботи та домашніх завдань, оцінка за контрольні роботи. Це дає можливість більш об'єктивно оцінити роботу слухача впродовж семестру і не викличе питань зі сторони слухача в адекватності оцінки.

Форми і методи навчання постійно змінюються. На наш погляд у випадку навчання іноземних слухачів хімії найбільш відповідними є «змішана» або «гібридна» форма навчання, яка включає як традиційні підходи, так і сучасні-електронні, дистанційні та мобільні. Обов'язково під контролем викладача.

Висновки. Особистість викладача, його вміння створювати атмосферу зацікавленості, співпраці викладача і студента, комфортну для навчання, відіграє важливу роль. Тому що дружнє і безпечне середовище навчання і проживання на відстані від дому – це один із важливих факторів які є визначними для вибору України – як країни отримання якісної освіти.

Список літератури:

1. Кузьменко Н. Е. О некоторых проблемах реформирования общего и высшего химического образования в России / Н. Е. Кузьменко, О. Н. Рыжова, В. В. Лунин. // Современные тенденции развития химического образования. – Кишинэу: Univers Pedagogic. – 2005. – 136 с.
2. Макарова Л. Л. Совершенствование химического образования как важная составляющая концепции модернизации высшего образования / Л. Л. Макарова, О. А. Овечкина. // Вестник Удмуртского университета, серия «Психология и педагогика». – 2008. – № 9. – С. 53–58.
3. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої]. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с
4. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства // Інформаційно-аналітичні матеріали до засідання підсумкової колегії Міністерства освіти і науки, 1–2 березня 2007 року. – Київ. – 2007. – 96 с.
5. Борзова Л. Д. Учебные пособия по химии для иностранных студентов / Л. Д. Борзова, Н. К. Черникова, В. В. Якушев // Международное сотрудничество в образовании. – 2004. – Ч. 2. – С. 250–251.
6. Литвиненко В. А., Клибус Г. Х., Капустян А. И. Химия: Для иностранных студентов подфаков вузов / В. А. Литвиненко, Г. Х. Клибус, А. И. Капустян. – К.: Вища шк. – 1995. – Ч. 1. – 100 с.

Часова Э.В., Демчишина О.В.

Криворожский национальный университет

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ХИМИИ ИНОСТРАННЫХ СЛУШАТЕЛЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ

Аннотация

В статье рассмотрены основные проблемы обучения слушателей-иностранцев на подготовительном отделении высшего учебного заведения. Выявлено некоторые факторы, влияющие на успеваемость обучения. Рассмотрены методы преподавания дисциплины «Химия» на подготовительном отделении для иностранных слушателей. Предложено использование гибридного подхода в образовательном процессе. Установлена роль преподавателя в этом процессе.

Ключевые слова: подготовительное отделение, слушатели, иностранцы, учебный процесс, химия.

Chasova E.V., Demchyshyna O.V.

Kryvyi Rih National University

THE PECULIARITIES OF TEACHING CHEMISTRY TO PRE-GRADUATE FOREIGN STUDENTS

Summary

The article explores main aspects of teaching pre-graduate foreign students of higher educational institution. The article determines specific factors affecting academic progress. It also overviews techniques of «Chemistry» teaching to foreign students at the pre-graduate level. The article offers a hybrid approach to teaching. As well, it identifies a teacher's role in this process.

Keywords: pre-graduate level, students, foreigners, educational process, chemistry.